

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/102/2000

OPINIE O ZWIĄZKACH ZAWODOWYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Członkowie związków zawodowych stanowią stosunkowo niewielki odsetek Polaków: 9% dorosłych obywateli (17% pracujących) deklaruje przynależność do jednej z organizacji związkowych, w tym 4% do NSZZ „Solidarność”, a 3% - do związków zrzeszonych w OPZZ. Członkami związków zawodowych częściej są pracownicy instytucji państwowych (35% z nich należy do któregoś ze związków) niż spółek o własności mieszanej - państwowej i prywatnej (13%) czy sektora prywatnego (4%).
- Opinie o skutkach działania organizacji związkowych są podzielone. Odsetek respondentów oceniających, że działalność związków zawodowych jest dla kraju niekorzystna (39%), nieznacznie przeważa nad liczbą mających przeciwne zdanie na ten temat (32%). Znaczna grupa badanych (29%) powstrzymuje się od zajęcia stanowiska w tej sprawie.
- Zdaniem większości (66%) ankietowanych organizacje związkowe nieskutecznie bronią interesów pracowniczych. Co siódmy respondent jest przekonany o skuteczności związków zawodowych w walce o prawa pracownicze (15% wskazań, w stosunku do marca '99 spadek o 8 punktów).
- W opinii przeważającej części badanych związki zawodowe mają zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju (52%). Odsetek oceniających wpływ organizacji związkowych jako odpowiedni jest taki sam jak liczba określających go jako zbyt duży (po 13%). Jedna piąta (22%) respondentów nie ma wyrobionego zdania w tej kwestii.

Opinie o działalności związków zawodowych mogą dotyczyć trzech różnych obszarów ich działalności. Po pierwsze, organizacje związkowe wyrażają interesy pracowników wobec pracodawców w miejscu pracy, a poprzez struktury branżowe - w sektorach gospodarki. Po drugie, centrale związkowe biorą udział w kształtowaniu polityki społeczno-gospodarczej państwa. Instrumentem tego rodzaju działań jest Komisja Trójstronna. Po trzecie, związki zawodowe postrzegane są jako uczestnik krajowej sceny politycznej. Jest to zapewne spowodowane tym, że NSZZ „Solidarność” współtworzy AWS, a działacze OPZZ biorą udział w pracach SLD, co sprawia, że obie centrale mają swoich przedstawicieli w parlamencie. W naszych badaniach pytaliśmy jedynie o drugi i trzeci z wyżej wymienionych obszarów aktywności związkowej, czyli poruszyliśmy kwestie wpływów związkowych na sprawy ogólnopolskie, jednocześnie zaś badaliśmy deklarowany stopień uzwiązkowienia w Polsce¹.

UZWIĄZKOWIENIE W RÓŻNYCH SEKTORACH GOSPODARKI

Z deklaracji ankietowanych wynika, że osoby należące do związków zawodowych stanowią stosunkowo niewielki odsetek Polaków. Przynależność do jednej z organizacji związkowych deklaruje 9% dorosłych obywateli (17% pracujących), w tym 4% do NSZZ „Solidarność”, a 3% - do związków zrzeszonych w OPZZ.

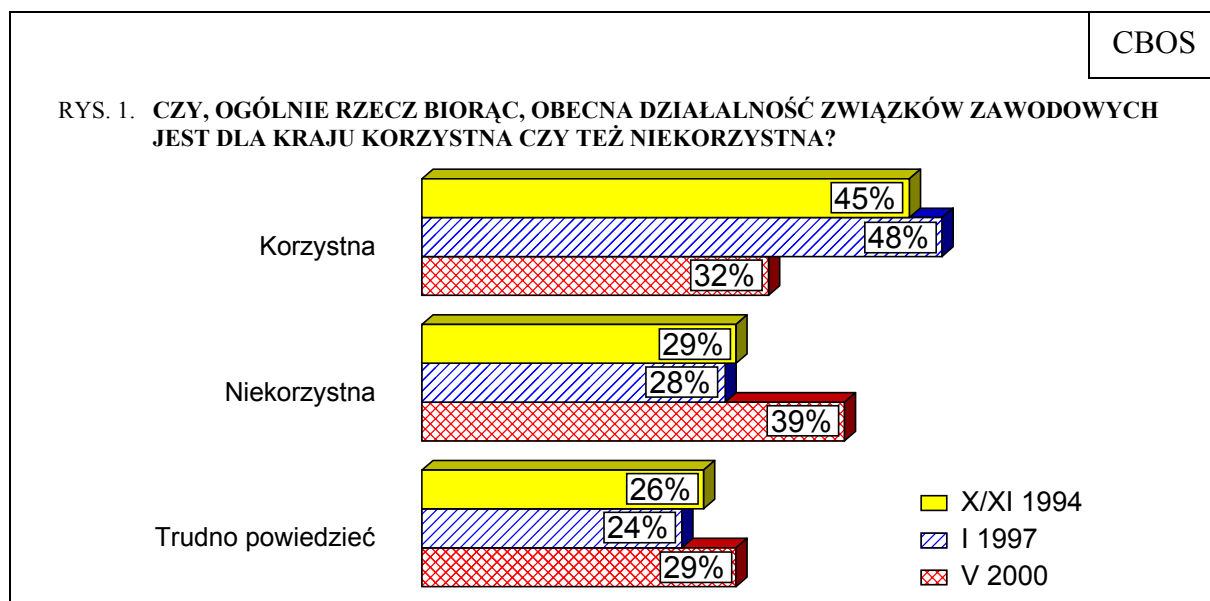
Członkami związków zawodowych częściej są pracownicy instytucji państwowych (35% z nich należy do któregoś ze związków) niż przedsiębiorstw o własności mieszanej -

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (120) przeprowadzono w dniach 11-16 maja 2000 roku na 1057-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych Polaków.

państwowej i prywatnej (13%) czy sektora prywatnego poza rolnictwem (4%). Tego rodzaju struktura przynależności do organizacji pracowniczych uwarunkowana jest ich nierównomiernym rozłożeniem w różnych sektorach gospodarki. Działalności związków zawodowych sprzyja własność państwowa. Wyraźna większość (69%) zatrudnionych w instytucjach państwowych deklaruje, że w ich zakładach pracy działa związek zawodowy. Jednocześnie dwie piąte (40%) pracujących w spółkach o własności prywatnej i państwowej oraz jedynie 6% zatrudnionych w sektorze prywatnym (poza rolnictwem) ma w zakładzie organizację związkową.

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH - BILANS KORZYŚCI I STRAT

Badani dokonując bilansu zysków i strat wynikających z działalności organizacji pracowniczych, oceniali je pod kątem ich wpływu na sprawy kraju. Opinie na temat skutków działań organizacji związkowych są podzielone. Liczba respondentów sądzących, że działalność związków zawodowych jest dla Polski niekorzystna (39%), nieznacznie przeważa nad odsetkiem osób będących przeciwnego zdania (32%). W ciągu ostatnich trzech lat publiczny wizerunek związków uległ wyraźnemu pogorszeniu, co znalazło wyraz w zmniejszeniu się liczby badanych dostrzegających w działalności związków przede wszystkim korzyści oraz wzroście odsetka osób oceniających ich działania jako niekorzystne dla kraju.

Lepsze niż inni zdanie na temat skutków działalności związków zawodowych dla kraju mają związkowcy. Połowa z nich ocenia działania związków pozytywnie, a jedna trzecia - negatywnie. Wśród osób nienależących do organizacji pracowniczych liczba tych, które uważają bilans wpływów związkowych za niekorzystny, przeważa nad odsetkiem wyrażających przeciwną opinię. Znaczna grupa nie ma wyrobionego zdania w tej kwestii.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, obecna działalność związków zawodowych jest dla kraju korzystna czy też niekorzystna?	Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Korzystna	49	30
Niekorzystna	33	40
Trudno powiedzieć	18	30

REPREZENTATYWNOŚĆ ORGANIZACJI ZWIĄZKOWYCH

Wyraźnie zaznaczona obecność związków zawodowych w życiu publicznym może sprawiać, że wielu respondentów, mimo że nie należy do żadnej organizacji związkowej, uważa dany związek za wyraziciela swoich interesów, tzn. identyfikuje się z głoszonymi przezeń hasłami i jego działalnością. Badani oceniali reprezentatywność związków zawodowych odpowiadając na pytanie, który z nich wyraża interesy ludzi takich jak oni. Najwięcej wskazań uzyskały OPZZ (13%) i NSZZ „Solidarność” (10%).

W ciągu ostatnich czternastu miesięcy nieco pogorszyła się ocena reprezentatywności NSZZ „Solidarność”. Po raz pierwszy, odkąd zadajemy to pytanie, odsetek wskazań na OPZZ przewyższa odsetek wskazań na „Solidarność”. Reprezentatywność ZZR „Samoobrona” obniżyła się w porównaniu z marcem '99, kiedy to miały miejsce gwałtowne protesty społeczne współorganizowane przez tę organizację. Obecnie co dwudziesty ankietowany jest zdania, że „Samoobrona” najlepiej wyraża jego interesy. Trzeba jednak zaznaczyć, że w poprzednich pomiarach nie uwzględnialiśmy Związku Kółek i Organizacji Rolniczych, którego pojawienie się mogło odegrać pewną rolę w zmianach notowań innych związków, przede wszystkim rolniczych.

Ponad dwie piąte (44%) respondentów sądzi, że żaden związek zawodowy nie wyraża interesów ludzi takich jak oni. W ciągu ostatniego roku odsetek ten w zasadzie się nie zmienił. Pracownicy sektora państwowego stosunkowo często utożsamiają się z działaniami obu wielkich central związkowych (20% jest zdania, że ich interesy reprezentuje OPZZ, a 17% - że „Solidarność”), jednak również wśród nich najliczniejszą grupę (37%) stanowią osoby nieidentyfikujące się z żadnym związkiem. Ponad dwie piąte (43%) pracujących w spółkach o własności mieszanej - państwowej i prywatnej uważa, że żaden związek nie reprezentuje ich interesów, a wśród zatrudnionych w sektorze prywatnym odsetek ten jest jeszcze wyższy (57%). Odrębną kategorię respondentów stanowią rolnicy, którzy najczęściej sądzą, że ich interesy wyraża „Samoobrona” oraz Związek Kółek i Organizacji Rolniczych.

Tabela 2

Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, reprezentuje interesy ludzi takich jak Pan(i)?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	IX '92	VI '93	III '99	XII '99	V 2000
	w procentach				
Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ	6	12	11	11	13
NSZZ „Solidarność”	13	21	14	12	10
Związek Zawodowy „Samoobrona”	2	5	9	4	5
NSZZ „Solidarność '80”	8	8	2	2	2
NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”	6	8	2	2	2
Związek Kółek i Organizacji Rolniczych*	-	-	-	-	2
Inny związek	0	0	3	2	2
Żaden	40	31	43	46	44
Trudno powiedzieć	24	15	16	21	20

*Kółka Rolnicze uwzględniliśmy jedynie w pomiarze z maja 2000, co oznacza, że wcześniejsze wyniki nie są w pełni porównywalne z rezultatami ostatniego badania.

Wielkie centrale związkowe nie ograniczają się do reprezentacji interesów pracowniczych, ale przedstawiają również wizje porządku społecznego i ideologie. Przekonania polityczne ankietowanych odgrywają więc dużą rolę w ich identyfikacji z działalnością organizacji związkowych. Jedna czwarta (26%) respondentów o poglądach lewicowych utożsamia się z działaniami OPZZ, a porównywalna grupa osób o orientacji prawicowej (27%) - z „Solidarnością”.

Identyfikacja z działalnością związków zawodowych wiąże się z preferencjami partyjnymi badanych. Interesy wyborców AWS najczęściej wyraża „Solidarność”, a elektoratu SLD - związki zrzeszone w OPZZ, przy czym sympatycy Akcji czują się silniej reprezentowani przez NSZZ „S” niż wyborcy Sojuszu przez OPZZ. Z działalnością organizacji pracowniczych stosunkowo najslabiej identyfikuje się elektorat Unii Wolności: jedynie co czwarty zwolennik tej partii (26%) ma poczucie, że któryś ze związków wyraża jego interesy. Wyborcy UW najczęściej wskazują na „Solidarność”. W elektoracie PSL najwięcej jest wskazań na Związek Kółek i Organizacji Rolniczych oraz OPZZ.

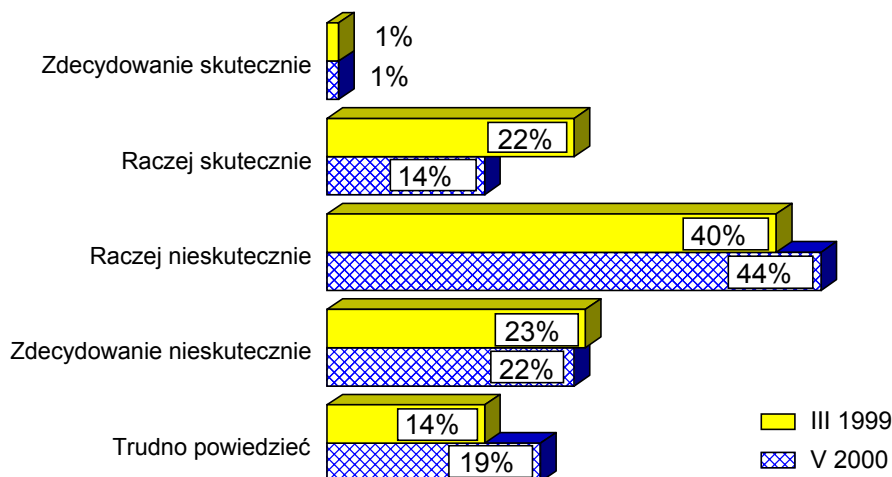
Tabela 3

Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, reprezentuje interesy ludzi takich jak Pan(i)?	Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych				
	SLD	AWS	UW	PSL	Nie-zamierzający głosować
	w procentach				
Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ	27	4	4	13	7
NSZZ „Solidarność”	3	42	19	3	9
NSZZ „Solidarność ’80”	3	4	0	0	2
NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”	1	0	0	8	3
Związek Zawodowy „Samoobrona”	3	7	0	8	7
Związek Kółek i Organizacji Rolniczych	1	1	0	17	2
Inny związek	2	1	3	0	1
Żaden	44	34	55	29	48
Trudno powiedzieć	16	8	19	22	22

POSTRZEGANA SKUTECZNOŚĆ ZWIĄZKÓW

Przypuszczalną przyczyną braku identyfikacji znacznej grupy respondentów z działalnością związków może być ich mała skuteczność. W opinii większości (66%) badanych organizacje związkowe nieskutecznie bronią interesów pracowniczych. Przeciwnego zdania jest 15% ankietowanych. W porównaniu z ubiegłorocznym pomiarem zmalał (o 8 punktów) odsetek osób przekonanych o skuteczności związków w walce o prawa pracownicze.

RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, ZWIĄZKI ZAWODOWE W POLSCE BRONIĄ INTERESÓW PRACOWNICZYCH NA OGÓL SKUTECZNIE CZY TEŻ NIESKUTECZNIE?

Członkowie związków zawodowych stosunkowo częściej niż inni postrzegają je jako nieskuteczne w wyrażaniu interesów pracowniczych: 72% związkowców uważa, że organizacje pracownicze nie są w stanie efektywnie reprezentować pracowników.

Tabela 4

Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe w Polsce bronią interesów pracowniczych na ogół skutecznie czy też nieskutecznie?	Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Zdecydowanie skutecznie	0	1
Raczej skutecznie	17	14
Raczej nieskutecznie	53	44
Zdecydowanie nieskutecznie	19	22
Trudno powiedzieć	11	19

POSTULOWANY ZAKRES WPŁYWÓW ZWIĄZKOWYCH

W opinii przeważającej części respondentów związki zawodowe mają zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju (52% wskazań, w ciągu ostatniego półrocza wzrost o 10 punktów). Co ósmy respondent ocenia wpływ organizacji związkowych jako zbyt duży

(13%, spadek o 7 punktów). Jedynie 13% ankietowanych uważa, że wpływ organizacji pracowniczych jest taki, jaki powinny one mieć.

Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	VI '93	XII '93	III '99	XII '99	V 2000
	w procentach				
Zbyt duży	15	9	21	20	13
Taki, jaki powinny mieć	17	20	14	19	13
Zbyt mały	56	42	49	42	52
Trudno powiedzieć	12	19	16	20	22

Postulat zwiększenia wpływów organizacji pracowniczych na decyzje władz nie oznacza, że badani oczekują wzrostu wpływów wielkich central związkowych: NSZZ „Solidarność” i OPZZ. Z sondażu przeprowadzonego w grudniu ubiegłego roku² wynika, że respondenci są szczególnie niezadowoleni ze sposobu, w jaki „Solidarność” wykorzystuje swoje wpływy: dwie piąte (41%) uważa, że oddziaływanie tej centrali na sprawy kraju powinno być mniejsze. W przypadku OPZZ znaczny odsetek (35%) badanych nie ma wyrobionej opinii o wpływach tego związku.

Tabela 6

Ocena wpływu związków zawodowych na sprawy kraju	Związki zawodowe ogółem	NSZZ „Solidarność”	OPZZ
	w procentach		
Za duży	20	41	12
Odpowiedni	19	21	25
Za mały	42	16	28
Trudno powiedzieć	20	21	35

Przyczyną zróżnicowanych oczekiwań wobec związków ogółem i wobec największych central związkowych jest, po części, konkurencja między OPZZ a NSZZ „Solidarność”. Wśród członków „Solidarności” najczęstsze jest przekonanie, że wpływ tego związku na

² Badanie „Państwo i obywatel” zrealizowano w dniach 3-15 grudnia '99 na liczącej 1522 osoby reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

sprawy kraju jest odpowiedni. Członkowie związków zrzeszonych w OPZZ przeważnie uważają, że wpływy „Solidarności” są nadmierne, natomiast OPZZ - za małe. Respondenci należący do obu wielkich central związkowych zgadzają się w ocenie wpływu organizacji pracowniczych ogółem: 52% członków „Solidarności” i 47% członków OPZZ chciałoby, aby wpływy zorganizowanych grup pracowniczych na sprawy kraju były większe.

Innym czynnikiem oddziałującym na to, że oczekiwania wobec związków ogółem są większe niż oczekiwania wobec konkretnych central związkowych, są przekonania polityczne badanych. Odsetki osób o poglądach lewicowych i prawicowych oceniających wpływy związków zawodowych ogółem jako nadmierne są zbliżone (mniej więcej jedna czwarta badanych z obu grup chciałaby ich zmniejszenia), natomiast w obu grupach przeważa opinia, że wpływ związków na sprawy kraju jest zbyt mały. Przy ocenach „Solidarności” i OPZZ poglądy polityczne wyraźnie różnicują odpowiedzi. Ograniczenia wpływów „Solidarności” chciałoby dwie trzecie badanych o orientacji lewicowej, lecz tylko dwie piąte deklarujących poglądy centrowe i jedna trzecia identyfikujących się z prawicą. O tym, że wpływ OPZZ na sprawy kraju jest za duży, dwukrotnie częściej przekonani są respondenci o poglądach prawicowych niż lewicowych.

Tabela 7

Ocena wpływu związków zawodowych na sprawy kraju	Członkowie NSZZ „Solidarność”	Członkowie OPZZ	Nienależący do związków	Osoby o poglądach		
				lewicowych	centrowych	prawicowych
w procentach						
Związki zawodowe ogółem						
Zbyt duży	23	16	19	23	19	26
Odpowiedni	22	33	19	15	27	22
Zbyt mały	52	47	41	50	42	40
NSZZ „Solidarność”						
Zbyt duży	22	58	40	65	40	33
Odpowiedni	42	20	21	12	27	31
Zbyt mały	28	10	16	13	14	24
OPZZ						
Zbyt duży	32	13	11	9	11	21
Odpowiedni	33	28	24	23	30	31
Zbyt mały	16	50	28	43	31	22

AKCEPTACJA ZASADY TRÓJSTRONNEGO DIALOGU PARTNERÓW SPOŁECZNYCH

Zasada trójstronnego dialogu społecznego polega na tym, że ważne decyzje gospodarcze podejmowane są przez przedstawicieli rządu na drodze negocjacji z partnerami społecznymi: pracownikami i pracodawcami. Instytucją realizującą tę zasadę na szczeblu centralnym jest Komisja Trójstronna ds. Społeczno-Gospodarczych, powstała w 1994 roku na mocy postanowień Paktu o przedsiębiorstwie państwowym. Spośród związkowców zasiadają w niej przedstawiciele NSZZ „Solidarność”, OPZZ oraz mniejszych związków, które podpisały ten Pakt. Pracodawców reprezentuje Konfederacja Pracodawców Polskich, natomiast rząd - minister pracy i polityki społecznej. Do zadań Komisji należy m. in. ustalanie wskaźników wzrostu wynagrodzeń i opiniowanie projektu budżetu. Zasada negocjacji trójstronnych stała się kwestią aktualną w związku z planowaną zmianą sposobu funkcjonowania Komisji, tak aby była ona bardziej reprezentatywna zarówno, jeżeli chodzi o reprezentację pracowników, jak i pracodawców.

Badani popierają model trójstronnych negocjacji na szczeblu centralnym między pracownikami, pracodawcami i przedstawicielami rządu, w wyniku których zapadałyby ważne decyzje gospodarcze. Połowa ankietowanych (52%) uważa, że zasady wynagradzania pracowników powinny być ustalane centralnie pomiędzy związkami zawodowymi, państwem a pracodawcami. Odsetek przeciwników takiego rozwiązania jest o ponad połowę mniejszy (23%). Od roku '94 zauważalna jest tendencja do powolnego, lecz systematycznego zmniejszania się grupy badanych opowiadających się za centralnym ustalaniem zasad wynagradzania pracowników.

Większość (71%) respondentów sądzi, że wszystkie ważne decyzje gospodarcze powinny być podejmowane w konsultacji między rządem, związkami zawodowymi i pracodawcami. W ciągu ostatnich sześciu lat odsetek ten w zasadzie się nie zmienił.

Efektywność modelu negocjacji trójstronnych w pewnej mierze uzależniona jest od stopnia uzwiązkowienia siły roboczej. Wpływy organizacji pracowniczych będą niewielkie, jeżeli będzie do nich należał jedynie znikomy odsetek pracujących. Większość badanych

opowiada się za tym, aby każdy pracujący miał możliwość przystąpienia do związku zawodowego - dwie trzecie uważa, że związki zawodowe powinny istnieć we wszystkich przedsiębiorstwach państwowych i prywatnych.

Tabela 8

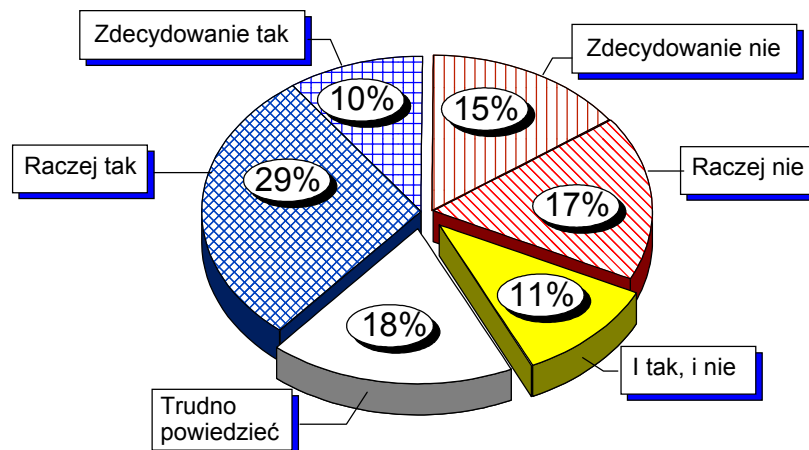
Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza z następującymi stwierdzeniami?	Wskazania respondentów według terminów badań								
	Tak			I tak, i nie			Nie		
	X/XI 1994	I 1997	XII 1999	X/XI 1994	I 1997	XII 1999	X/XI 1994	I 1997	XII 1999
Zasady wynagradzania pracowników powinny być ustalane centralnie pomiędzy związkami zawodowymi, państwem a pracodawcami	57	54	52	11	16	12	20	19	23
Wszystkie ważne decyzje gospodarcze powinny być podejmowane w konsultacji między rządem, związkami zawodowymi i pracodawcami	70	70	71	11	11	9	9	9	8
Związki zawodowe powinny istnieć we wszystkich przedsiębiorstwach państwowych i prywatnych	64	68	67	15	14	11	11	9	11
Pominięto „trudno powiedzieć”.									

ZWIĄZKI ZAWODOWE A WYBORY PARLAMENTARNE

Zgodnie z artykułem 100 Konstytucji RP, kandydatów na posłów i senatorów mogą zgłaszać partie polityczne oraz wyborcy. Oznacza to, że związki zawodowe zostały tego prawa pozbawione. Wydaje się, iż znaczna część polskiego społeczeństwa uważa, że organizacje związkowe powinny mieć taką możliwość. Grupa respondentów sądzących, że związki zawodowe powinny mieć prawo wysuwania kandydatów w wyborach parlamentarnych (39%), jest nieco większa niż wyrażających przeciwną opinię na ten temat (32%).

Wraz z wykształceniem badanych rośnie odsetek osób przeciwnych temu, aby związki zawodowe miały prawo wysuwania kandydatów w wyborach do Sejmu i Senatu (21% wśród ankietowanych z wykształceniem podstawowym, po 34% wśród absolwentów szkół zasadniczych zawodowych i średnich oraz 53% wśród absolwentów wyższych uczelni).

RYS. 3. CZY UWAŻA PAN(I), ŻE ZWIĄZKI ZAWODOWE POWINNY MIEĆ PRAWO WYSUWANIA KANDYDATÓW W WYBORACH PARLAMENTARNYCH CZY TEŻ NIE?

Ponad połowa członków obu central związkowych - OPZZ i NSZZ „Solidarność” (odpowiednio 57% i 53%) opowiada się za tym, aby związki miały prawo wystawiania kandydatów w wyborach parlamentarnych. Opinie osób nienależących do organizacji pracowniczych są w tej sprawie podzielone: liczba opowiadających się za prawem związków do udziału w wyborach jest nieznacznie większa niż odsetek przeciwników takiego rozwiązania.

Tabela 9

Czy uważa Pan(i), że związki zawodowe powinny mieć prawo wysuwania kandydatów w wyborach parlamentarnych czy też nie?	Odpowiedzi		
	członków OPZZ	członków NSZZ „Solidarność”	osób nienależących do związków zawodowych
w procentach			
Tak	57	53	37
I tak, i nie	7	6	11
Nie	25	33	32
Trudno powiedzieć	10	8	19

Polacy w większości opowiadają się za silną pozycją organizacji związkowych w kształtowaniu polityki gospodarczej państwa. Chcą, aby wpływ na ważniejsze decyzje władz miały związki zawodowe, postulują ich obecność we wszystkich przedsiębiorstwach - niezależnie od formy własności. W ocenie wpływu związków na sprawy kraju przeważa opinia, że jest on za mały.

Jednocześnie większość respondentów jest zdania, że działające w Polsce centrale związkowe nie reprezentują interesów ludzi takich jak oni. Znaczący odsetek badanych chciałby zmniejszenia wpływów „Solidarności”. OPZZ budzi mniej kontrowersji, być może dlatego, że największa grupa badanych nie potrafi wypowiedzieć się na temat jego wpływów. Wydaje się, że przyczyny tego stanu rzeczy są dwojakiego rodzaju. Po pierwsze, związki zawodowe są postrzegane jako nieskuteczne w obronie interesów pracowniczych. Po drugie, uwikłanie polityczne i konkurencja między centralami związkowymi powoduje, że ich członkowie mając zbieżne poglądy na temat rozwiązań systemowych źle oceniają wpływy konkurencyjnych organizacji.

Opracował

Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?
(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	9	91	1037
Płeć			
Mężczyźni	11	89	500
Kobiety	8	92	537
Wiek			
18-24 lat	0	100	144
25-34	8	92	187
35-44	14	86	209
45-54	18	82	211
55-64	5	95	121
65 lat i więcej	3	97	166
Miejsce zamieszkania			
Wieś	7	93	380
Miasto do 20 tys.	11	89	129
20-100 tys.	13	87	197
101-500 tys.	8	92	206
501 tys. i więcej mieszk.	9	91	125
Wykształcenie			
Podstawowe	3	97	277
Zasadnicze zawodowe	9	91	293
Średnie	12	88	363
Wyższe	17	83	105
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	25	75	72
Prac. umysł. niż. szczebla	24	76	116
Pracownicy fiz.- umysł.	12	88	81
Robotnicy wykwalifikowani	21	79	97
Robotnicy niewykwalifik.	16	84	39
Rolnicy	0	100	74
Pracujący na własny rach.	4	96	51
Bierni zawodowo			
Renciści	2	98	112
Emeryci	4	96	181
Uczniowie i studenci	0	100	54
Bezrobotni	1	99	98
Gospodynie domowe i inni	0	100	63
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	35	65	192
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	13	87	88
sekt. pryw. poza rolnict.	4	96	200
prywatnym gosp. rolnym	0	100	80
Dochody na jedną osobę			
Do 275 zł	5	95	154
276-399	14	86	112
400-549	12	88	176
550-799	10	90	152
Powyżej 799 zł	12	88	164
Ocena własnych war. mater.			
Złe	9	91	341
Średnie	8	92	472
Dobre	11	89	224
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	6	94	84
Raz w tygodniu	10	90	552
1-2 razy w miesiącu	8	92	137
Kilka razy w roku	13	87	176
W ogóle nie uczestniczy	2	98	88
Poglądy polityczne			
Lewica	12	88	305
Centrum	8	92	304
Prawica	10	90	219
Trudno powiedzieć	6	94	209

Tabela 2. Czy, ogólnie rzecz biorąc, obecna działalność związków zawodowych jest dla kraju korzystna czy też niekorzystna? 1 - Zdecydowanie korzystna; 2 - Korzystna; 3 - Raczej korzystna; 4 - Raczej niekorzystna; 5 - Niekorzystna; 6 - Zdecydowanie niekorzystna

(%)

	1	2	3	4	5	6	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	2	12	19	20	14	5	29	1056
Płeć								
Mężczyźni	2	13	20	25	14	5	21	500
Kobiety	1	11	17	16	13	5	36	556
Wiek								
18-24 lat	3	10	17	15	11	1	44	151
25-34	2	15	21	19	13	4	25	186
35-44	2	13	21	21	13	6	24	209
45-54	1	11	22	25	15	6	20	212
55-64	0	15	13	26	16	9	21	124
65 lat i więcej	2	8	16	14	13	5	42	175
Miejsce zamieszkania								
Wieś	2	9	16	21	14	5	33	387
Miasto do 20 tys.	1	13	24	28	8	3	22	131
20-100 tys.	3	17	17	18	14	5	25	196
101-500 tys.	1	11	18	17	14	8	31	207
501 tys. i więcej mieszk.	0	13	24	17	17	2	26	135
Wykształcenie								
Podstawowe	2	8	18	14	14	3	42	286
Zasadnicze zawodowe	2	14	16	25	13	4	25	297
Średnie	1	13	22	18	15	7	25	368
Wyższe	1	12	18	31	11	8	19	105
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	1	11	20	32	14	7	15	72
Prac.umysł.niż.szczebla	1	12	22	19	17	8	21	116
Pracownicy fiz.-umysł.	0	11	18	19	16	2	34	81
Robotnicy wykwalifikowani	3	7	35	15	21	1	17	96
Robotnicy niewykwalifik.	0	18	21	25	25	8	4	39
Rolnicy	0	14	16	23	5	2	39	74
Pracujący na własny rach.	4	7	22	36	7	10	13	51
Bierni zawodowo								
Renciści	0	10	18	19	14	6	34	112
Emeryci	2	11	16	19	13	7	32	191
Uczniowie i studenci	3	11	10	19	6	0	50	57
Bezrobotni	2	22	15	13	13	5	28	98
Gospodynie domowe i inni	3	9	9	15	10	2	52	69
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	2	13	29	21	12	4	19	192
spółce właścicieli	1	8	27	20	25	4	16	87
prywatnych i państwa	1	11	15	25	18	8	22	200
sekt. pryw. poza rolnict.	0	13	15	24	6	4	37	81
prywatnym gosp. rolnym								
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	1	15	17	22	13	5	26	154
276-399	3	8	19	24	12	6	28	112
400-549	2	8	19	22	14	2	33	179
550-799	2	17	16	19	13	6	28	152
Powyżej 799 zł	2	13	20	22	17	8	18	171
Ocena własnych war. mater.								
Złe	1	12	16	19	13	5	34	347
Średnie	2	11	20	22	14	5	26	481
Dobre	2	12	20	19	14	5	28	228
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	2	11	28	16	11	4	29	87
Raz w tygodniu	2	12	18	20	13	5	32	559
1-2 razy w miesiącu	1	13	17	20	13	6	30	138
Kilka razy w roku	2	13	20	21	13	6	25	182
W ogóle nie uczestniczy	0	8	15	28	21	6	22	88
Poglądy polityczne								
Lewica	1	13	21	21	17	7	19	310
Centrum	2	12	21	24	12	5	24	307
Prawica	1	14	22	23	14	4	21	222
Trudno powiedzieć	1	8	8	11	10	3	59	217

Tabela 3. Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, reprezentuje interesy ludzi takich jak Pan(i)?
 1 - Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ; 2 - NSZZ "Solidarność"; 3 - NSZZ "Solidarność '80";
 4 - NSZZ Rolników Indywidualnych "Solidarność"; 5 - Związek Zawodowy "Samoobrona"; 6 - Związek Kółek
 i Organizacji Rolniczych

(%)

	1	2	3	4	5	6	Inny związek	Żaden	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	13	10	2	2	5	2	2	44	20	1056
Płeć										
Mężczyźni	13	11	3	2	8	3	1	43	16	500
Kobiety	13	9	1	2	3	1	2	45	25	556
Wiek										
18-24 lat	3	7	1	1	15	1	0	43	28	151
25-34	10	10	3	2	2	0	1	46	25	186
35-44	11	12	3	4	5	4	1	43	16	209
45-54	19	12	2	1	4	3	2	44	12	212
55-64	14	10	2	1	7	1	1	50	14	124
65 lat i więcej	17	7	0	1	3	2	2	39	29	175
Miejsce zamieszkania										
Wieś	6	6	3	5	11	5	0	41	24	387
Miasto do 20 tys.	15	12	2	1	5	0	1	45	20	131
20-100 tys.	14	11	1	1	1	0	2	57	14	196
101-500 tys.	20	10	1	0	2	1	2	43	21	207
501 tys. i więcej mieszk.	15	18	4	0	2	0	6	34	21	135
Wykształcenie										
Podstawowe	9	10	1	1	8	2	0	40	29	286
Zasadnicze zawodowe	12	7	4	4	9	4	1	44	16	297
Średnie	14	11	2	2	2	1	2	45	20	368
Wyższe	17	15	2	0	1	0	5	49	11	105
Grupa społ.-zaw. pracujący										
Kadra kier., inteligencja	16	13	2	0	2	0	7	51	10	72
Prac. umysł. niż. szczebla	15	14	2	4	2	0	2	45	16	116
Pracownicy fiz.- umysł.	16	8	0	0	5	2	1	39	30	81
Robotnicy wykwalifikowani	14	16	12	1	5	1	0	42	9	96
Robotnicy niewykwalifik.	20	14	0	1	5	0	0	55	7	39
Rolnicy	0	2	0	10	21	19	0	33	15	74
Pracujący na własny rach.	11	13	2	0	5	0	2	52	15	51
Bierni zawodowo										
Renciści	11	9	1	0	10	2	1	33	32	112
Emeryci	19	8	1	1	2	1	2	45	21	191
Uczniowie i studenci	3	7	0	0	7	2	0	56	25	57
Bezrobotni	8	5	2	2	6	0	1	51	26	98
Gospodynie domowe i inni	10	14	1	2	2	0	2	38	32	69
Pracuje w:										
inst. państw., publicznej	20	17	2	3	5	1	3	37	12	192
spółce właścicieli										
prywatnych i państwa	13	17	9	0	1	0	1	43	15	87
sekt. pryw. poza rolnict.	10	9	3	0	4	1	1	57	16	200
prywatnym gosp. rolnym	1	0	2	10	24	19	0	30	14	81
Dochody na jedną osobę										
Do 275 zł	7	8	4	6	10	4	1	47	15	154
276-399	15	16	3	2	5	1	0	42	16	112
400-549	14	4	1	0	7	1	2	51	19	179
550-799	17	9	1	1	3	1	1	49	18	152
Powyżej 799 zł	19	19	3	2	1	1	1	42	12	171
Ocena własnych war. mater.										
złe	12	8	2	1	7	3	0	46	21	347
Średnie	14	9	2	3	5	2	2	43	21	481
Dobre	11	17	4	1	3	0	2	42	20	228
Udział w prakt. religijnych										
Kilka razy w tygodniu	6	18	1	6	5	3	1	32	27	87
Raz w tygodniu	12	10	2	2	6	2	1	42	22	559
1-2 razy w miesiącu	10	5	1	1	6	3	6	46	23	138
Kilka razy w roku	15	13	5	1	3	0	0	47	17	182
W ogóle nie uczestniczy	23	2	0	0	5	0	3	58	10	88
Poglądy polityczne										
Lewica	26	4	3	1	3	2	2	45	14	310
Centrum	11	9	2	2	7	2	1	46	20	307
Prawica	4	27	3	5	6	2	3	40	11	222
Trudno powiedzieć	4	4	1	0	5	2	0	43	40	217

Tabela 4. Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe w Polsce bronią interesów pracowniczych na ogół skutecznie czy też nieskutecznie? 1 - Zdecydowanie skutecznie; 2 - Raczej skutecznie; 3 - Raczej nieskutecznie; 4 - Zdecydowanie nieskutecznie (%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	14	44	22	19	1056
Płeć						
Mężczyźni	1	14	49	23	14	500
Kobiety	1	14	40	21	24	556
Wiek						
18-24 lat	1	17	34	14	34	151
25-34	1	17	42	19	20	186
35-44	0	12	52	25	11	209
45-54	0	15	52	25	8	212
55-64	2	12	45	27	15	124
65 lat i więcej	1	11	38	21	29	175
Miejsce zamieszkania						
Wieś	0	10	44	25	21	387
Miasto do 20 tys.	0	18	48	19	15	131
20-100 tys.	2	13	46	25	15	196
101-500 tys.	1	20	40	19	20	207
501 tys. i więcej mieszk.	0	16	46	15	22	135
Wykształcenie						
Podstawowe	1	15	38	17	29	286
Zasadnicze zawodowe	0	13	47	27	14	297
Średnie	1	14	46	22	16	368
Wyższe	0	17	51	19	13	105
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	2	16	53	21	8	72
Prac. umysł. niż. szczebla	0	15	54	21	9	116
Pracownicy fiz.- umysł.	0	12	45	17	27	81
Robotnicy wykwalifikowani	1	20	46	23	10	96
Robotnicy niewykwalifik.	1	18	42	31	7	39
Rolnicy	0	14	44	31	12	74
Pracujący na własny rach.	0	16	51	23	10	51
Bierni zawodowo						
Renciści	1	10	43	21	25	112
Emeryci	1	11	42	23	23	191
Uczniowie i studenci	0	26	28	13	33	57
Bezrobotni	1	15	46	21	16	98
Gospodynie domowe i inni	0	6	35	18	41	69
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	0	20	49	21	10	192
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	2	12	54	19	13	87
sekt. pryw. poza rolnict.	0	15	45	26	14	200
prywatnym gosp. rolnym	1	9	44	35	12	81
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	0	12	49	24	14	154
276-399	2	17	40	22	19	112
400-549	1	14	48	19	18	179
550-799	0	13	48	24	15	152
Powyżej 799 zł	1	16	47	26	10	171
Ocena własnych war. mater.						
Złe	1	13	42	24	20	347
Średnie	0	13	46	21	20	481
Dobre	1	19	44	21	15	228
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	19	47	14	20	87
Raz w tygodniu	1	14	41	23	20	559
1-2 razy w miesiącu	0	12	51	24	13	138
Kilka razy w roku	0	15	47	18	20	182
W ogóle nie uczestniczy	3	11	44	26	16	88
Poglądy polityczne						
Lewica	0	13	51	25	11	310
Centrum	1	16	49	18	17	307
Prawica	1	18	47	23	11	222
Trudno powiedzieć	1	10	26	22	41	217

Tabela 5. Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju? 1 - Zdecydowanie zbyt duży; 2 - Raczej zbyt duży; 3 - Taki, jaki powinny mieć; 4 - Raczej zbyt mały; 5 - Zdecydowanie zbyt mały (%)

	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	3	10	13	39	13	22	1056
Płeć							
Mężczyźni	4	12	13	39	15	17	500
Kobiety	2	8	13	40	11	26	556
Wiek							
18-24 lat	2	8	10	41	5	35	151
25-34	6	10	10	41	11	21	186
35-44	3	10	14	41	14	16	209
45-54	1	11	16	44	18	11	212
55-64	4	14	11	38	15	18	124
65 lat i więcej	3	6	14	28	14	36	175
Miejsce zamieszkania							
Wieś	2	7	9	41	15	26	387
Miasto do 20 tys.	2	10	17	45	7	19	131
20-100 tys.	4	10	16	40	14	16	196
101-500 tys.	4	11	8	37	15	25	207
501 tys.i więcej mieszk.	7	12	23	31	8	19	135
Wykształcenie							
Podstawowe	0	6	9	32	14	38	286
Zasadnicze zawodowe	2	9	13	45	15	16	297
Średnie	3	11	13	43	13	18	368
Wyższe	13	17	24	30	4	13	105
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	13	17	20	34	9	7	72
Prac.umysł.niż.szczebła	4	14	22	42	9	9	116
Pracownicy fiz.-umysł.	1	11	8	45	9	26	81
Robotnicy wykwalifikowani	2	9	13	58	11	7	96
Robotnicy niewykwalifik.	0	7	16	32	22	23	39
Rolnicy	1	8	5	42	17	26	74
Pracujący na własny rach.	8	13	19	26	13	21	51
Bierni zawodowo							
Renciści	3	6	14	30	20	28	112
Emeryci	3	10	13	34	13	27	191
Uczniowie i studenci	2	11	13	32	5	36	57
Bezrobotni	0	4	7	58	10	21	98
Gospodynie domowe i inni	1	6	3	29	21	40	69
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	3	10	16	49	11	11	192
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	9	13	15	45	7	12	87
sekt. pryw. poza rolnict.	6	13	17	34	13	17	200
prywatnym gosp. rolnym	3	8	5	42	20	23	81
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	0	2	8	54	21	14	154
276-399	3	11	15	43	8	20	112
400-549	1	9	12	38	16	23	179
550-799	4	14	16	37	13	17	152
Powyżej 799 zł	10	13	19	32	13	12	171
Ocena własnych war. mater.							
Złe	2	6	11	40	18	23	347
Średnie	3	11	12	38	12	24	481
Dobre	6	13	17	40	8	16	228
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	2	5	14	42	11	27	87
Raz w tygodniu	2	8	12	41	14	23	559
1-2 razy w miesiącu	5	18	11	40	10	17	138
Kilka razy w roku	4	7	19	33	16	21	182
W ogóle nie uczestniczy	8	15	9	37	10	21	88
Poglądy polityczne							
Lewica	3	11	13	41	21	12	310
Centrum	3	12	13	45	9	19	307
Prawica	5	11	19	42	10	13	222
Trudno powiedzieć	2	3	7	27	11	51	217

Tabela 6. Czy uważa Pan(i), że związki zawodowe powinny mieć prawo wysuwania kandydatów w wyborach parlamentarnych czy też nie?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	I tak, i nie	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	10	29	11	17	15	18	1519
Płeć							
Mężczyźni	10	27	10	19	20	15	721
Kobiety	10	31	11	16	11	22	798
Wiek							
18-24 lat	8	33	13	19	9	17	217
25-34	11	32	14	19	10	14	268
35-44	8	29	13	19	17	15	299
45-54	13	24	9	19	22	13	290
55-64	10	29	8	16	18	19	206
65 lat i więcej	10	26	7	11	12	34	238
Miejsce zamieszkania							
Wieś	7	28	12	17	9	27	550
Miasto do 20 tys.	13	39	9	15	11	12	181
20 - 100 tys.	11	32	11	15	16	16	299
101 - 500 tys.	10	26	12	19	21	13	265
501 tys.i więcej mieszk.	15	21	7	22	25	11	225
Wykształcenie							
Podstawowe	10	27	10	13	8	32	422
Zasadnicze zawodowe	8	28	13	18	16	17	414
Średnie	12	32	10	19	15	12	535
Wyższe	10	22	7	22	31	7	148
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	9	24	9	22	28	7	98
Prac.umysł.niż.szczebła	15	33	8	15	18	10	156
Pracownicy fiz.-umysł.	15	26	7	26	14	13	129
Robotnicy wykwalifikowani	7	28	11	22	17	15	145
Robotnicy niewykwalifik.	7	32	20	4	17	20	52
Rolnicy	6	33	13	11	13	25	63
Pracujący na własny rach.	6	24	16	24	17	12	70
Bierni zawodowo							
Renciści	10	24	10	16	11	30	185
Emeryci	9	30	7	15	15	25	313
Uczniowie i studenci	13	30	8	17	12	19	100
Bezrobotni	9	33	16	20	10	12	131
Gospodynie domowe i inni	11	30	22	12	6	18	77
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	10	34	7	17	22	10	308
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	18	21	10	19	16	16	106
sekt. pryw. poza rolnict.	9	26	15	24	16	11	268
prywatnym gosp. rolnym	9	24	14	12	12	29	67
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	10	33	14	16	9	19	217
276 - 399	10	28	11	18	12	21	166
400 - 549	9	28	11	19	15	18	334
550 - 799	16	34	8	14	16	12	228
Powyżej 799 zł	13	26	8	20	26	8	235
Ocena własnych war. mater.							
Złe	8	28	11	15	14	23	559
Średnie	11	30	11	19	13	17	620
Dobre	12	28	9	18	20	12	340
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	10	32	6	15	11	26	77
Raz w tygodniu	11	30	11	18	11	19	726
1-2 razy w miesiącu	8	28	10	17	11	25	244
Kilka razy w roku	9	26	13	18	23	11	304
W ogóle nie uczestniczy	12	27	7	15	23	15	163
Poglądy polityczne							
Lewica	12	29	12	19	19	9	379
Centrum	13	30	14	15	15	13	416
Prawica	9	35	8	22	18	8	406
Trudno powiedzieć	6	19	7	13	6	49	317